

Foto Mye i Media

Ringvirkninger

Bergverksnæringen

2019

Oppdragsgiver: Direktoratet for mineralforvaltning
Oppdragstaker: Kunnskapsparken Bodø AS (KPB)
Rapportens navn: Ringvirkninger Bergverksnæringen 2019
Versjon / dato: V3 / 03.03.2020
Avtale:
Prosjektledelse oppdragsgiver: Espen Langseth
Prosjektleder KPB: Sissel Ovesen
Forfattere: Signe Kilskar og Sissel Ovesen
Kontaktinformasjon: so@kpb.no, tlf: 922 92725

FORORD

Kunnskapsparken Bodø AS har på oppdrag fra Direktoratet for mineralforvaltning utarbeidet en ringvirkningsanalyse av bergverkindustrien i Norge. Formålet med rapporten er å synliggjøre den merverdi bergverksnæringen skaper i andre næringer i form av sysselsetting og verdiskaping.

Rapporten er skrevet av Signe Kilskar og Sissel Ovesen

Bodø, 3. mars 2021

Kunnskapsparken Bodø AS

Innhold

1.1	Litt fakta om næringen	1
1.2	Metode	1
1.2.1	Datagrunnlag	1
1.2.2	Næringsinndeling	1
2	Nasjonale ringvirkninger	2
2.1	Sysselsatte	2
2.2	Ringvirkninger	2
3	Ringvirkninger i regionene	6
3.1	Region Nord-Norge	6
3.1.1	Troms og Finnmark	7
3.1.2	Nordland	8
3.2	Region Midt-Norge	10
3.2.1	Trøndelag	10
3.2.2	Møre og Romsdal	11
3.3	Region Øst-Norge	13
3.3.1	Innlandet	13
3.3.2	Viken	14
3.3.3	Oslo	15
3.4	Region Sør-Norge	16
3.4.1	Vestland	16
3.4.2	Vestfold og Telemark	17
3.4.3	Rogaland	18
3.4.4	Agder	20

SAMMENDRAG

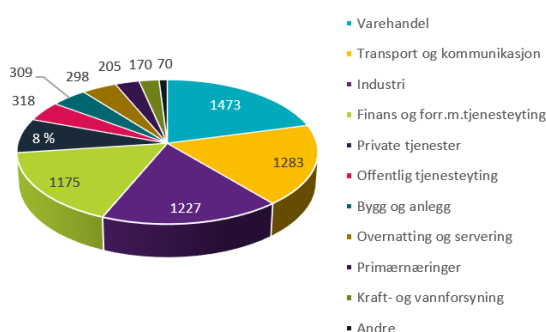
Rapporten har som formål å synliggjøre ringvirkninger som følge av bergverksnæringens aktivitet i Norge i 2019.

Total omsetning for denne næringen var i overkant av 16 milliarder kroner i 2019. Det var 4.050 årsverk¹ tilknyttet næringen, med en verdiskaping på 5,1 milliarder kroner. I tiårsperioden 2010 – 2019 har omsetningen i bergverksnæringen økt med om lag 29 prosent, mens verdiskapingen har økt med nesten 33 prosent.

Ringvirkninger

Basert på offentlig tilgjengelig informasjon om årsverk og verdiskaping i Norge er det gjennomført en ringvirkningsanalyse som viser størrelsen på ringvirkninger i de ulike regionene som kan tilknyttes aktivitet i bergverksnæringen. Det er benyttet en flerregional modell i beregningene, som gjør det mulig å gi et bilde av størrelsen på ringvirkninger også utover regionen hvor aktiviteten foregår. Ringvirkninger tilknyttet bergverksnæringens aktivitet i 2019 utgjorde 7.077 årsverk. Det betyr at ett årsverk i bergverksnæringen bidro til 1,75 årsverk i andre næringer i Norge. Ringvirkningene omfatter både indirekte sysselsetting og sysselsetting som følge av konsumeffekter.

Figur 1 viser størrelsen på ringvirkningene i de ulike næringene i Norge i 2019.

Figur 1 Bergverksnæringens ringvirkninger i 2019, målt i årsverk (PANDA)

Ringvirkninger i regionene

Nord-Norge

I 2019 var det 926 årsverk innenfor bergverksnæringen i Nord-Norge, hvorav 70 prosent hadde sitt arbeidssted i Nordland og 30 prosent i Troms og Finnmark. Bergverksnæringen bidro til en verdiskaping i Nord-Norge i størrelsesorden 1,1 milliarder kroner i 2019. Ett årsverk innenfor denne næringen i Nord-Norge bidro til ytterligere 0,85 årsverk i andre næringer i landsdelen. Det betyr at vi finner ringvirkninger i form av 787 årsverk innenfor andre næringer. Inkluderer vi vare- og tjenestekjøp fra næringen i Nord-Norge til andre regioner ser vi at ett årsverk i bergverksnæringen i Nord-Norge bidro til hele 1,9 årsverk i andre næringer på nasjonalt nivå. (inkludert konsumeffektene). For 2019 ble ringvirkningene utenfor Nord-Norge beregnet å utgjøre 974 årsverk. Ringvirkningene var altså større utenfor landsdelen. Analysen viser videre at Nord-Norge også fikk ringvirkninger fra bergverksnæringens aktivitet i andre regioner. Dette utgjorde 220 årsverk i 2019, og om lag halvparten av ringvirkningene kom fra fylker i Sør-Norge.

Midt-Norge

Region Midt-Norge omfatter fylkene Trøndelag og Møre og Romsdal. I 2019 var det 540 årsverk i bergverksnæringen i Midt-Norge, hvorav om lag 57 prosent hadde sitt arbeidssted i Trøndelag. Bergverksnæringen bidro med en verdiskaping på 0,7 milliarder kroner i 2019 i egen region. Ett årsverk i bergverksnæringen i Midt-Norge bidro til ytterligere 0,77 årsverk i andre næringer i egen region. Dette tilsvarer ringvirkninger i form av 418 årsverk. Samtidig som bergverksnæringen i Midt-Norge bidro til 440 årsverk i form av ringvirkninger i andre regioner fikk regionen tilført 436 årsverk som følge av næringens aktivitet i andre regioner. Når vi inkluderer ringvirkningene som går ut over grensene til Midt-Norge ga ett årsverk i bergverksnæringen 1,6 årsverk i andre næringer.

Øst-Norge

Viken, Oslo og Innlandet utgjør region Øst-Norge som i 2019 sysselsatte 934 årsverk innenfor

¹ 4.050 årsverk tilsvarer 4.499 sysselsatte

bergverksnæringen. 62 prosent av årsverkene tilknyttet aktivitet i Viken, 33 prosent i Innlandet og 5 prosent i Oslo. Verdiskapingen i 2019 var beregnet til om lag 1,4 milliarder kroner. Bergverksnæringen i Øst-Norge skaper betydelige ringvirkninger. 1 årsverk i denne næringen i Øst-Norge skapte 1,2 årsverk i andre næringer i samme region, tilsvarende 1.097 årsverk. Denne faktoren var 1,75 dersom vi inkluderer vare- og tjenestekjøp fra andre deler av landet. Bergverksnæringen i Øst-Norge bidro i 2019 til 534 årsverk i form av ringvirkninger i andre regioner, og da aller mest til fylkene i Sør-Norge. Region Øst-Norge fikk hele 1.418 årsverk i form av ringvirkninger som følge av bergverksnæringens aktivitet i andre deler av landet i 2019. Dette skyldes i hovedsak at Øst-Norge har et stort og omfattende næringsliv med en rekke hovedkontorer. Et interessant funn i denne analysen er at til tross for at Oslo er det fylket som har færrest årsverk sysselsatt innenfor bergverksnæringen, er Oslo også det fylket som oppnår mest ringvirkninger som følge av bergverksnæringens aktivitet i andre fylker. Analysen viser at Oslo fikk i overkant av 1.000 årsverk i ulike næringer som følge av bergverksnæringens aktivitet i andre regioner i Norge (inkludert ringvirkningene fra Viken og Innlandet som bidro til om lag 430 årsverk i Oslo.

Sør-Norge

I 2019 var det 1.495 årsverk i bergverksnæringen i Sør-Norge. Regionen omfatter de fire fylkene Vestland, Rogaland, Vestfold og Telemark samt Agder. Beregnet verdiskaping utgjorde om lag 2,2 milliarder kroner. Blant de sysselsatte i bergverksnæringen i denne regionen hadde 46 prosent sitt arbeidssted i Rogaland, 23 prosent i Vestland, 24 prosent i Vestfold og Telemark, samt 7 prosent i Agder. Næringen bidro til 1.587 årsverk i form av ringvirkninger i egen region. Ett årsverk innenfor bergverksnæringen i Sør-Norge bidro altså til 1,1 årsverk i andre næringer i regionen. I tillegg ble det også kjøpt mye varer- og tjenester fra andre regioner. Ringvirkninger utenfor region utgjorde 982 årsverk, hvorav 70 prosent var i Øst-Norge. Inkludert disse kjøpene viser beregningene at bergverksnæringen bidro til 1,72 årsverk i ringvirkninger for hvert enkelt årsverk i næringen. Bergverksnæringens aktivitet i andre deler av landet sørger også for synlige ringvirkninger i Sør-Norge, som i 2019 hadde 858 årsverk fra bergverksaktivitet utenfor egen region. Nord-Norge var den regionen som bidro til mest ringvirkninger i Sør-Norge.

1.1 Litt fakta om næringen

Bergverk er en fellesbetegnelse på all bryting og utvinning av mineraler fra fjell, sand og grus. Bergverksnæringen omfatter virksomheter som leter, tar ut og bearbeider industrimineraler, metaller, naturstein, samt byggeråstoffer (pukk, sand og grus). Råstoff fra bergverksnæringen inngår i enhver industriell næringskjede, og de mineralske råstoffene spiller en avgjørende rolle for det moderne samfunnet. Råstoffene brukes blant annet i vindmøller, solcellepaneler, elbiler, mobiltelefoner, nettbrett, vindusglass, kabler, motorer, maling, smykker, papir, sykler, softis og kjøkkenbenker.

Alle norske fylker har ett eller flere uttak av mineralske råstoffer. Samlet finnes det om lag 1.500 uttak i Norge, der de fleste utgjør mindre produksjonsheter av sand, grus og pukk til lokalt bruk.

Bergverk skaper mange arbeidsplasser. I 2019 var det ifølge SSB 4.499 direkte sysselsatte i den norske bergverksnæringen, som tilsvarer om lag 4.050 årsverk. Produksjonsverdien til bergverksnæringen var i overkant av 16 milliarder kroner i 2019. Antall årsverk avviker litt i forhold til oversikten presentert i rapporten «Harde Fakta», dette skyldes at databasen som «Harde Fakta» bygger på omfatter noen flere bedrifter enn det som er registrert under Bergverksnæring i SSB sine registre og som ligger inne i Panda modellen.

1.2 Metode

For beregning av ringvirkninger har vi benyttet det regionaløkonomiske systemet PANDA. PANDA er et økonomisk–demografisk modellsystem utviklet for bruk i regional analyse og overordnet planlegging. Systemet bygger på fylkesfordelte nasjonalregnskap og kryssløpsmodeller, med en detaljert næringsinndeling. Det er den flerregionale modellen som er blitt benyttet i beregningene som inngår i denne rapporten. Ved bruk av dette systemet får vi en god oversikt over hvilke indirekte effekter bergverksnæringen skaper

innenfor andre næringer. I tillegg inkluderes induserte virkninger som følger av konsum.

Rapporten benevner alle ringvirkninger som indirekte for lesbarhetens skyld. Sysselsettingsvirkningene fordeler seg reelt sett mellom indirekte virkninger som kommer som følge av næringens etterspørsel etter varer og tjenester i andre næringer, og induserte virkninger som oppstår ved at de ansatte i bergverksnæringen og deres leverandører bruker sin lønn til kjøp av forbruksvarer og tjenester. Rapporten omfatter også en analyse av verdiskapingen i bergverksnæringen, samt den indirekte verdiskapingen hos leverandørene, og som følge av konsumeffekter. Med verdiskaping mener vi her omsetning fratrukket varekjøp.

Regioninndelingen som benyttes i denne rapporten er som følger:

- Nord-Norge: Nordland og Troms og Finnmark
- Midt-Norge: Trøndelag og Møre og Romsdal
- Øst-Norge: Viken, Innlandet og Oslo
- Sør-Norge: Vestland, Vestfold og Telemark, Rogaland og Agder

Analysene har tatt utgangspunkt i årsverkene i bergverksnæringen i hver enkelt kommune i Norge i 2019. På denne måten kan vi gi en god oversikt over hvilke ringvirkninger næringen gir både på fylkesnivå og regionsnivå. Ved bruk av den flerregionale modellen kan vi også vise hvilke ringvirkninger bergverksnæringen i et fylke/region gir i andre næringer i andre fylker/regioner.

1.2.1 Datagrunnlag

Beregningene er utført med grunnlag i offentlige tall og statistikker som ligger tilgjengelig i SSB, Panda og Eniro Forvalt.

1.2.2 Næringsinndeling

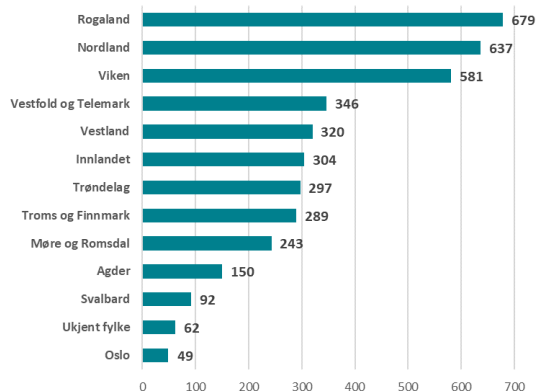
I denne rapporten omfatter bergverksnæringen følgende bransjekoder:

- 5: Bryting av steinkull og brunkull
- 7: Bryting av metallholdig malm
- 8: Bryting og bergverksdrift ellers
- 9.9: Tjenester tilknyttet annen bergverksdrift

2 Nasjonale ringvirkninger

2.1 Sysselsatte

Bergverksnæringen sysselsatte 4.499 personer i Norge i 2019, tilsvarende om lag 4.050 årsverk. Figur 2 viser årsverkene i næringen fordelt på fylker. Målt i årsverk er Rogaland det største bergverksfylket, tett fulgt av Nordland og Viken.²

Figur 2 Årsverk i bergverksnæringen i Norge, 2019
(Beregnet med grunnlag i statistikker fra SSB og Panda)

2.2 Ringvirkninger

Bergverksnæringen er en typisk distriktsnæring. Næringen skaper arbeidsplasser i mange lokalsamfunn, og bidrar til ringvirkninger i en lang rekke andre næringer gjennom sine vare- og tjenestekjøp. Figur 3 viser fordelingen av de indirekte sysselsettingsvirkningene innenfor andre næringer. Totale sysselsettingsvirkninger er summen av direkte årsverk i bergverksnæringen, de indirekte årsverk hos ulike leverandører, samt årsverk relatert til konsum og skattebetalinger. Konsumeffektene utgjør om lag 20 % - 25 % av de indirekte virkningene. Totalt var det i 2019 11.127 årsverk, hvorav 7.077 indirekte årsverk. Et årsverk i bergverksnæringen bidro til 1,75 årsverk i andre næringer (inkludert konsumeffektene). Sammenlignet med andre næringer er

multiplikatoreffekten veldig høy. Dette skyldes i hovedsak at det kjøpes inn mye varer og tjenester fra andre næringer. Omsetningen per årsverk er om lag 4 millioner kroner i bergverksnæringen, mens gjennomsnittlig verdiskaping er om lag 1,4 millioner kroner per årsverk. Til sammenligning er omsetningen i bygg- og anleggsnæringen om lag 3 millioner kroner per årsverk, og verdiskapingen i underkant av 1 million kroner per årsverk.

Varehandel er den næringen hvor ringvirkningene fra bergverksnæringen er størst, med i overkant av 1.470 årsverk. I overkant av 65 prosent av disse er sysselsatt i detaljhandelen, mens om lag 25 prosent er innen engros- og agenturhandel. I detaljhandelen er de induserte ringvirkninger i stor grad en følge av de sysselsattes konsum.

Bergverk bidrar til betydelig aktivitet innenfor transport og kommunikasjon. Analysen viser at det er i overkant av 1.280 indirekte årsverk i disse næringene. Hovedvekten er knyttet til landtransport, med 43 prosent, i tillegg til lagring og andre transporttjenester.

Samtidig som industrien er avhengig av tilgang til mineraler som innsatsfaktor i sin produksjon, har også bergverksnæringen behov for varer og tjenester fra industribedrifter. Analysen viser at bergverksnæringens aktivitet gir omlag 1.230 årsverk i industrien. 25 prosent av disse er tilknyttet reparasjon og installasjon av maskiner, mens 16 prosent kom innen produksjon av maskiner og andre transportmidler. Vi finner ellers at bergverksnæringen kjøper varer og tjenester innenfor de aller fleste industrigruppene.

Alle næringer er avhengig av finansielle tjenester og forretningsmessig tjenesteyting. Innenfor denne næringen ser vi at bergverksnæringen bidro til 1.120 årsverk i 2019. 30 prosent kan knyttes til vaktjenester og annen tjenesteyting, mens 28 prosent er knyttet til bruk av utleie-virksomhet og arbeidskrafttjenester. Videre er 20 prosent av de sysselsatte hos bedrifter som driver med faglig,

² Målt i form av antall sysselsatte er Nordland det fylket som sysselsetter flest i bergverksnæringen, men når vi

regner om sysselsetting til årsverk er det Rogaland som er det fylket med flest årsverk i denne næringen.

rådgivende og teknisk tjenesteyting, og 13 prosent er hos bedrifter innen finansiell tjenesteyting og forsikring.

Bergverksnæringen bidro til nærmere 550 årsverk innenfor private tjenester. Dette kan i hovedsak relateres til de sysselsattes konsum.

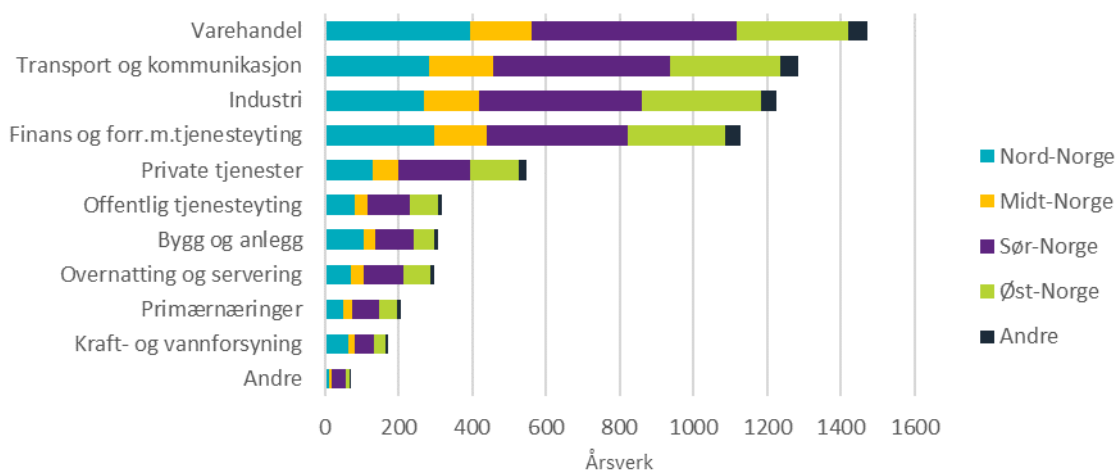
Sysselsettingen fordeler seg mellom private helse- og omsorgstjenester (43 prosent) og diverse kultur- og fritidstilbud (33 prosent). Videre utgjorde privat undervisning 13 prosent og reparasjon av husholdningsvarer 11 prosent.

Årsverk innenfor offentlig tjenesteyting (320) var induuerte virkninger som oppsto som følge av at de sysselsatte i bergverksnæringen betalte skatter, som igjen ga årsverk i det offentlige.

Videre bidro bergverksnæringen til 310 årsverk innen bygg- og anlegg. Vi gjør oppmerksom på at

flere bedrifter som jobber med bergverk faktisk er registrert med bransjekode under bygg- og anleggsnæringen. Det reelle tallet er derfor sannsynligvis en del høyere.

Innenfor næringene som driver med overnatting og servering er det også om lag 300 årsverk som kan knyttes til bergverksnæringens aktivitet. I tillegg til disse var det ringvirkninger også i flere andre næringer, som for eksempel i primærnæringene og innenfor kraft- og vannforsyning.

Figur 3 Nasjonale ringvirkninger relatert til bergverksnæringen 2019 (PANDA)

Tabell 1 på neste side gir en samlet oversikt over årsverk i bergverksnæringen i 2019, fordelt på direkte årsverk i bergverksindustrien og indirekte årsverk i andre næringer. Årsverkene er fordelt på regioner. Første kolonne viser regionene som inngår i analysen. Kolonne 2 viser de direkte årsverkene i de ulike regionene. Deretter følger kolonner som viser de indirekte ringvirkningene målt i årsverk fra hver region. For eksempel viser tabellen at de 926 årsverkene i bergverksnæringen i Nord-Norge bidro til 787 indirekte årsverk i Nord-Norge. I tillegg genererte bergverksnæringen i Nord-Norge 126 årsverk i Midt-Norge, hovedsakelig innenfor industri, varehandel, forretningsmessig

tjenesteyting og transport. Bergverksnæringen i Nord-Norge bidro også til 488 årsverk i Øst-Norge, hvor varehandel, forretningsmessig tjenesteyting og transport utgjør det meste. Vare- og tjenestekjøp fra leverandører i Sør-Norge skapte 361 årsverk. De fleste av disse kom innenfor industri, varekjøp og forretningsmessig tjenesteyting. Totalt var det 1.762 indirekte årsverk som følge av aktivitetene i bergverksnæringen i Nord-Norge.

I 2019 var det 540 årsverk i bergverksnæringen i Midt-Norge. Næringens kjøp av varer og tjenester i tillegg til konsumeffektene bidro til 859 indirekte årsverk, hvorav 418 av disse kom i kommuner i

Midt-Norge. Bergverksnæringen i Midt-Norge bidro med 35 årsverk til leverandører i Nord-Norge, spredt ut over flere næringer, men mest innenfor transport og industri. Det ble skapt 237 indirekte årsverk i Øst-Norge, hovedsakelig innenfor transport & kommunikasjon og forretningsmessig tjenesteyting. Videre bidro bergverksnæringen i Midt-Norge til 169 årsverk i Sør-Norge, og da særlig innenfor industri, varehandel og forretningsmessig tjenesteyting. Totalt var det 859 indirekte årsverk relatert til bergverksnæringens aktiviteter i Midt-Norge.

Bergverksnæringen i Øst-Norge omfattet 934 årsverk, som igjen bidro til 1.097 indirekte årsverk i andre næringer i egen region. I tillegg bidro bergverksnæringen i Øst-Norge til 78 årsverk i Nord-Norge, 128 årsverk i Midt-Norge og 328 årsverk i Sør-Norge. I Nord-Norge kom de indirekte årsverkene særlig innenfor industri, varehandel og transport. Industri, varehandel og forretningsmessig tjenesteyting er de næringene som fikk fleste årsverk som følge av vare- og tjenestekjøp i Midt-Norge. Bergverksnæringen i Øst-Norge kjøpte også varer og tjenester fra Sør-Norge, og da særlig fra industri, varehandel, forretningsmessig tjenesteyting og transport & kommunikasjon. Totalt var det 1.631 indirekte årsverk i Øst-Norge.

Sør-Norge er den største bergverksregionen målt i antall årsverk. Regionen står for om lag 37 prosent av alle årsverkene i bergverksnæringen i landet. I 2019 var det 1.495 årsverk i bergverksnæringen i Sør-Norge. Indirekte ringvirkninger i denne regionen var 1.587. Videre bidro bergverksnæringen i Sør-Norge til 107 årsverk i Nord-Norge, 182 årsverk i Midt-Norge og 694 årsverk i Øst-Norge. I Nord-Norge kom disse årsverkene innenfor varehandel, transport & kommunikasjon og industri. Årsverkene i Midt-Norge er spesielt synlig innenfor industri, varehandel, transport & kommunikasjon samt forretningsmessig tjenesteyting. I Øst-Norge ser vi de indirekte årsverkene spesielt innenfor varehandel, transport & kommunikasjon, og forretningsmessig tjenesteyting. Totalt bidro bergverksnæringen i Sør-Norge til 2.569 indirekte årsverk.

Nederst i tabellen er en region benevnt «Andre», denne omfatter årsverk på Svalbard og årsverk som ikke kan knyttes til spesifikke kommuner. Vi har ikke fordelt de indirekte årsverkene da det er en del usikkerhet beheftet med disse i forhold til hvilke regioner de faktisk hører hjemme.

Regioner	Direkte årsverk	Indirekte årverk					Sum Indirekte årsverk	Sum direkte og indirekte årsverk
		Nord-Norge	Midt-Norge	Øst-Norge	Sør-Norge	Andre		
Nord-Norge	926	787	126	488	361	1 762	2 688	
Midt-Norge	540	35	418	237	169	859	1 399	
Øst-Norge	934	78	128	1 097	328	1 631	2 565	
Sør-Norge	1 495	107	182	693	1 587	2 569	4 064	
Andre	155					256	411	
Totalt	4 050	1 007	854	2 515	2 445	256	11 127	

Tabell 1 Ringvirkninger av bergverksnæringen, målt i sysselsetting (årsverk) Panda

Tabell 2 viser en oversikt over direkte og indirekte verdiskaping relatert til årsverkene som er presentert i tabell 1. Tilsvarende som i tabell 1 viser første kolonne i tabellen de samme regionene. Kolonne 2 viser den direkte verdiskapingen som kan knyttes til de ulike

regionene. Bergverksnæringen bidro til en samlet verdiskaping på 5,9 milliarder kroner i Norge i 2019. De følgende kolonnene viser indirekte verdiskaping relatert til de indirekte årsverkene som ble presentert i tabell 1.

926 årsverk i bergverksnæringen i Nord-Norge bidro med 1.095 milliarder kroner i verdiskaping i Nord-Norge. De indirekte årsverkene som følge av bergverksnæringens aktiviteter i Nord-Norge utgjorde om lag 792 millioner kroner i 2019 i Nord-Norge. I tillegg bidro bergverksnæringen til betydelig verdiskaping hos leverandører i de andre regionene, med henholdsvis 125, 495 og 350 millioner kroner i Midt-Norge, Øst-Norge og Sør-Norge.

Verdiskapingen i Midt-Norge som følge av bergverksnæringen var om lag 710 millioner kroner i 2019, mens de indirekte årsverkene i regionen bidro til ytterligere 384 millioner kroner i verdiskaping. I tillegg bidro bergverksnæringen i Midt-Norge til en verdiskaping på 36 millioner kroner i næringer i Nord-Norge, 238 millioner kroner i Øst-Norge, og 159 millioner kroner i Sør-Norge.

Øst-Norge hadde en verdiskaping på om lag 1,4 milliarder kroner i 2019 som følge av bergverksnæringen, samt 1,1 milliarder kroner i verdiskaping relatert til de indirekte årsverkene i egen region. Næringen kjøp av varer og tjenester fra andre

regioner bidro til en indirekte verdiskaping i Nord-Norge på 91 millioner kroner. Tilsvarende var det en indirekte verdiskaping i Midt-Norge på 139 millioner kroner, og 351 millioner kroner i Sør-Norge.

Verdiskapingen i Sør-Norge var om lag 2,6 milliarder kroner i 2019, mens den indirekte verdiskapingen utgjorde 1,65 milliarder kroner i regionen. Bergverksnæringens kjøp av varer og tjenester bidro også til verdiskaping i de andre regionene. Nord-Norge fikk en ekstra verdiskaping på 122 millioner kroner som følge av aktiviteten i bergverksnæringen i Sør-Norge. Videre bidro næringen til 195 millioner kroner i indirekte verdiskaping i Midt-Norge og 744 millioner kroner i verdiskaping i Øst-Norge.

I 2019 bidro den norske bergverksnæringen til en verdiskaping på 7,2 milliarder kroner i andre næringer i landet. Summen av den direkte og indirekte verdiskapingen var i 2019 i underkant av 13,2 milliarder kroner.

Regioner	Direkte verdiskaping	Indirekte verdiskaping					Sum Indirekte verdiskaping	Sum direkte og indirekte verdiskaping
		Nord-Norge	Midt-Norge	Øst-Norge	Sør-Norge	Andre		
Nord-Norge	1 095	792	125	495	350	1 762	2 857	
Midt-Norge	710	36	384	238	159	817	1 527	
Øst-Norge	1 390	91	139	1 139	351	1 720	3 110	
Sør-Norge	2 600	122	195	744	1 650	2 711	5 311	
Andre	120					260	380	
Totalt	5 915	1 041	843	2 616	2 510	260	13 185	

Tabell 2 Verdiskaping i bergverksnæringen, samt verdiskaping som følge av de indirekte sysselsettingsvirkningene, 2019. Panda/SSB og Eniro Forvalt

3 Ringvirkninger i regionene

3.1 Region Nord-Norge

Region Nord-Norge omfatter fylkene Nordland og Troms og Finnmark. I disse fylkene har det vært jobbet strategisk med utvikling av bergverksressurser i næringsøyemed over flere år. I 2018 samarbeidet fylkene i Nord-Norge om utarbeidelse av en felles strategi for næringen.

Geologiske undersøkelser har vist at det er et stort potensial for funn av nye og unike mineralressurser i regionene i nord. Landsdelen har både bergverkstradisjon og mye kompetanse om utvinning som er viktig for å sikre videre utvikling av næringen. Prosess- og metallindustrien i Nordland skaper godt utgangspunkt for foredling av mineralressursene og utvikling av nye produkter i verdikjeden fra råvare til ferdig produkt. I 2019 var det totalt 926 årsverk innenfor bergverksnæringen i Nord-Norge, som bidro med en direkte verdiskaping på i underkant av 1,1 milliarder kroner i landsdelen.

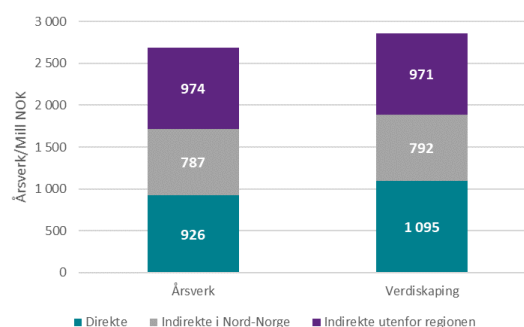
Ringvirkningsanalysen viser at i tillegg til de 926 direkte årsverkene bidrar næringen også til 787 årsverk i andre næringer i Nord-Norge. Sysselsetting og verdiskaping i 2019 som følge av bergverksnæringen i Nord-Norge er vist i figur 4.

I tillegg til sysselsettingsvirkningene bergverksnæringen skapte i egen region, bidro den også til en rekke årsverk i andre regioner. Høyest var disse for Øst-Norge, med 488 indirekte årsverk som følge av aktiviteten til bergverksnæringen i Nord-Norge. Deretter fulgte Sør-Norge med 361 og Midt-Norge med 126, totalt 974 årsverk utenfor Nord-Norge.

Den første kolonnen i figur 4 viser at det i 2019 var 926 direkte årsverk i bergverksnæringen. Gjennom vare- og tjenestekjøp, samt konsumeffekter bidro næringen til ytterligere 787 årsverk innenfor andre næringer i Nord-Norge. I tillegg bidro denne næringen til ytterligere 974 indirekte årsverk i ulike næringer i andre regioner. Andelen ringvirkninger som skapes i næringer utenfor regionen er betydelig høyere enn hva det er for denne næringen i regionene i Øst-Norge og Sør-Norge. Dette kan skyldes begrensninger i forhold til hva

som er tilgjengelig av varer og tjenester i egen region. Det kan for eksempel være kompetansetjenester som er lite tilgjengelig i Nord-Norge, det kan være industriprodukter som ikke produseres i Nord-Norge, eller det kan være transporttjenester som kjøpes fra hovedkontorer i Øst-Norge eller i Sør-Norge.

Den andre kolonnen i figur 4 viser at den direkte verdiskaping i Nord-Norge som følge av bergverksnæringen i 2019 var 1,095 milliarder kroner. Verdiskapingen relatert til de indirekte årsverkene i Nord-Norge var 792 millioner kroner. I tillegg bidro bergverksnæringen i Nord-Norge til ytterligere 971 millioner kroner i verdiskaping i andre regioner som følge av vare- og tjenestekjøp i andre regioner.

Figur 4 Samlet betydning av bergverksnæringen i Nord-Norge (SSB/PANDA)

Bergverksnæringen handler mye på tvers av regionene i landet. Bergverksnæringen i andre deler av landet bidro i 2019 med 220 indirekte årsverk i Nord-Norge, som tilsvarer en verdiskaping på 249 millioner kroner. Sør-Norge er den regionen som bidro mest til indirekte årsverk i Nord-Norge, utover det næringen selv skapte i regionen.

3.1.1 Troms og Finnmark

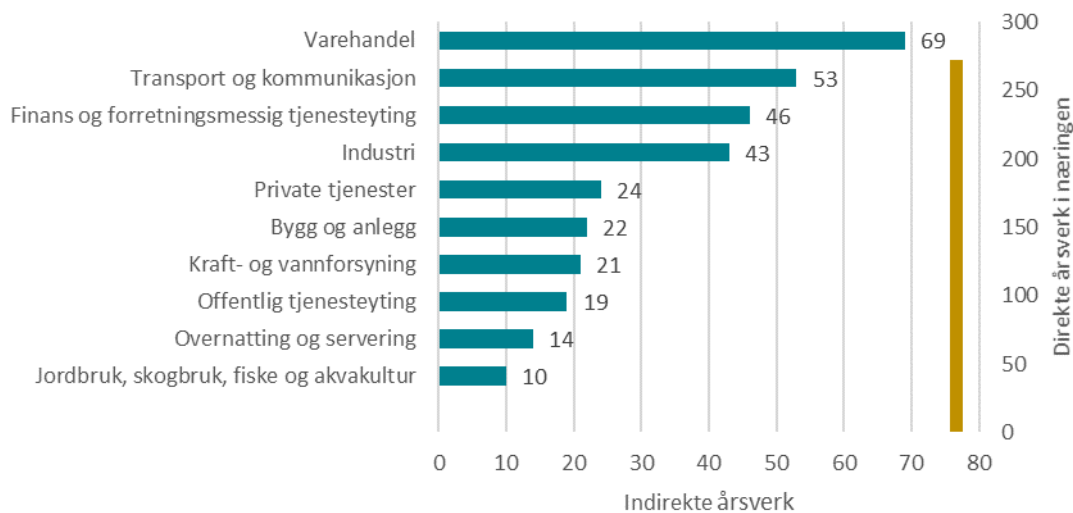

Bergverksnæringen i Troms og Finnmark sysselsatte 272 årsverk i 2019. Videre skapte

næringen ringvirkninger i form av 320 indirekte årsverk. Dette betyr at hvert direkte årsverk innenfor næringen bidro til ca. 1,2 årsverk i andre næringer.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, fikk man i Troms og Finnmark også ringvirkninger i form av 93 årsverk som følge av aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner.

Store aktører i bergverksnæringen i Troms og Finnmark er Sibelco Nordic avd. Stjernøy, Altaskifer, Bergneset Pukk og Grus, Skaland Graphite, Finnmark Sand og Elkem Tana.

Figur 5 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Troms og Finnmark, 2019 (PANDA/SSB)

Bergverksnæringen i Troms og Finnmark ga størst sysselsettingsvirkning innenfor varehandelen i 2019, med 69 årsverk. 80 prosent av disse årsverkene var innen detaljhandelen, som i hovedsak et resultat av konsumet til sysselsatte i bergverksnæringen.

Bergverksnæringen bidro til 53 årsverk innen transport og kommunikasjon, hvor landtransport, lagring og andre tjenester tilknyttet transport utgjorde størsteparten.

Bruk av finansielle og forretningsmessige tjenester bidro til 46 årsverk. 60 prosent av disse var fordelt seg med halvparten på utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester, og den andre halvparten på

vakttenester og annen forretningsmessig tjenesteyting.

Næringen ga 43 årsverk i industrien. De fleste årsverkene kom innenfor reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr, og produksjon av mineralske produkter som glass og keramiske produkter, sement og betongprodukter.

Bergverksnæringen i Troms og Finnmark bidro videre med 24 årsverk innenfor private tjenester, og 22 innenfor bygg og anlegg. Skatter og avgifter fra næringen og dens sysselsatte ga 19 årsverk innenfor offentlig tjenesteyting.

Overnatting og servering utgjorde 14 årsverk, og jordbruk skogbruk, fiske og akvakultur hadde 10 årsverk som følge av bergverksnæringen.

3.1.2 Nordland

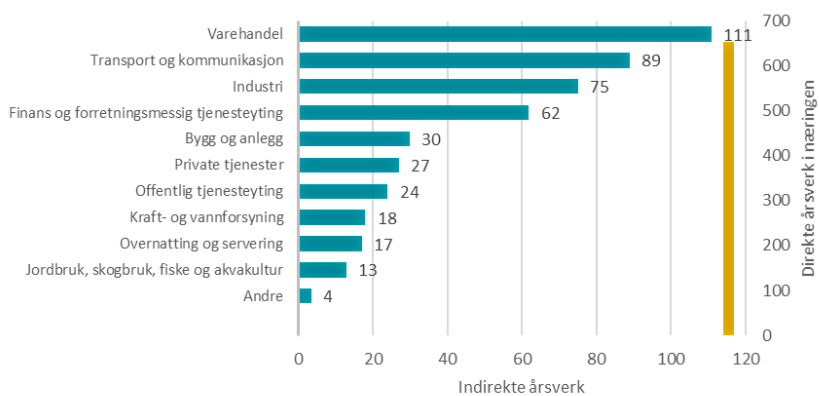
Foto: Mye i Media

Nordland har flere mineralforekomster med unike kvaliteter som har både nasjonal og internasjonal betydning.

I 2019 var Nordland var det nest største fylket målt i omsetning av mineraler og med 654 årsverk. Rana Gruber er den aller største aktøren innenfor denne næringen i Nordland, med mer enn 1 milliard kroner i omsetning i 2019 og i underkant av 300 årsverk. Andre store aktører innenfor bergverk i Nordland er Brønnøy Kalk, Elkem Mårnes Kvartsittbrudd, Franzefoss Minerals avd. Ballangen,

Omya Hustadmarmor avd. Hammerfall Dolomitt, Norcem Kalkstenbrudd og Gabbro Nor.

I tillegg til de direkte sysselsatte, ble også 469 årsverk sysselsatt indirekte gjennom ringvirkninger fra bergverksnæringen. Hver direkte sysselsatt i bergverksnæringen i Nordland skapte dermed i overkant av 0,7 årsverk i andre næringer i Nordland. I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, hadde man i Nordland også ringvirkninger i form av 127 årsverk som følge av aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner.

Figur 6 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Nordland, 2019 (PANDA/SSB)

Ringvirkningene var størst innenfor varehandel, med 111 årsverk. 68 prosent av disse årsverkene var innen detaljhandel, og kunne dermed sies å i stor grad være en effekt av de sysselsatte i bergverksnæringens konsum av varer.

Det var 89 årsverk innen transport og kommunikasjon som en virkning av bergverksnæringen i Nordland. Om lag halvparten av disse var tilknyttet landtransport, mens 27 prosent var tilknyttet lagring og andre transporttjenester.

Bergverksnæringen bidro til 75 årsverk innenfor industrien i Nordland. 30 prosent av disse kunne knyttes til installasjon av maskiner og utstyr, i tillegg til at 15 prosent var et resultat av produksjon av maskiner og transportmidler til næringen.

Gjennom bergverksnæringens etterspørsel knyttet til utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester, og vaktjenester og annen forretningsmessig

tjenesteyting ble 66 prosent av de 62 årsverkene innenfor finans og forretningsmessig tjenesteyting til.

Bygg og anlegg hadde 30 årsverk som kunne føres tilbake til bergverksnæringens aktivitet. Betalte skatter o.l. ga ringvirkninger i offentlig tjenesteyting tilsvarende 24 årsverk, og bruk av private helsetjenester og diverse fritidstilbud bidro til 27 årsverk innenfor private tjenester.

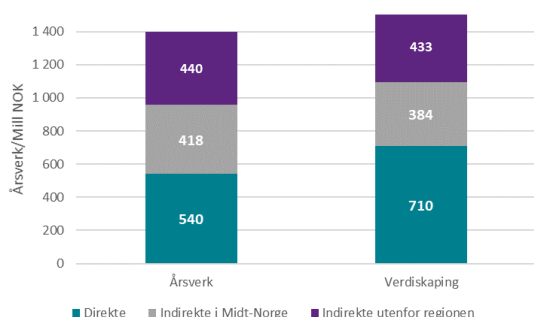
Også innenfor kraft- og vannforsyning bidro bergverksnæringen til sysselsettingen, med 18 årsverk knyttet til produksjon og distribusjon av kraft, og vannforsyning, avløp og gjenvinning. Videre bidro næringen med ringvirkninger som førte til 17 årsverk innenfor overnatting og servering, 13 årsverk innenfor jordbruk, skogbruk, fiske og akvakultur og 4 årsverk for tjenester tilknyttet andre næringer

3.2 Region Midt-Norge

Region Midt-Norge omfatter fylkene Trøndelag og Møre og Romsdal. I 2019 var det 540 årsverk i bergverksnæringen i denne regionen. Beregninger viser at næringen bidro til ytterligere 418 årsverk i andre næringer. Det gir en total sysselsettings-effekt på 958 i Midt-Norge.

Bergverksnæringen bidro i 2019 med en verdiskaping på 710 millioner kroner i Midt-Norge. Den indirekte verdiskapingen hos leverandør-bedrifter, i tillegg til de sysselsattes konsum utgjorde 384 millioner kroner for regionen. Videre bidro bergverksnæringen i Midt-Norge med en indirekte verdiskaping på 433 millioner i andre regioner i Norge. Summen av direkte og indirekte verdiskaping var 1,527 milliarder kroner i 2019. Dette er illustrert i figur 7.

I tillegg til sysselsatte i Midt-Norge, bidro næringen også til sysselsetting i andre regioner gjennom innkjøp av varer og tjenester utenfra. De største sysselsettingsvirkningene fra aktiviteten til bergverksnæringen i Midt-Norge opplevde region Øst-Norge, med 237 årsverk. Deretter hadde Sør-Norge 169 årsverk og Nord-Norge 35 årsverk. Bergverksnæringen i Midt-Norge bidrar altså til flere indirekte årsverk i næringer utenfor egen region enn i fylkene som inngår i Midt-Norge. Årsaken til de store ringvirkningene i andre regioner skyldes nok i hovedsak behovet for industrielle produkter som ikke er tilgjengelig i egen region, transporttjenester fra aktører i sør i tillegg til diverse varekjøp hos bedrifter i andre deler av landet.

Figur 7 Samlet betydning av bergverksnæringen i Midt-Norge, 2019 (PANDA/SSB)

Som vist i denne rapporten handler bergverksnæringen mye varer- og tjenester på tvers av regionene. Bergverksnæringen i andre

delar av landet bidro i 2019 med 436 indirekte årsverk i Midt-Norge, som representerer en verdiskaping på 459 millioner kroner.

3.2.1 Trøndelag

Trøndelag har lange tradisjoner med utvinning av mineraler. Gruvesamfunn som Røros, Løkken, Malm og Skorovas ble i sin tid bygget opp rundt bergverksnæringen. Trøndelag har gjenværende mineralressurser som kan spille en viktig rolle i fremtiden. Den største gjenværende og reneste kalkforekomsten i Nord-Europa ligger i Tromsdal i Verdal kommune. Blant de største aktørene i bergverksnæringen i Trøndelag er Ramlo Sandtak, Verdalskalk, Frøseth og Oppdal Sten.

I 2019 sysselsatte næringen 307 årsverk i fylket. I tillegg til de direkte sysselsatte bidro bergverksnæringen i Trøndelag til 265 indirekte årsverk i andre næringer. For hvert direkte årsverk bidro dermed næringen til om lag 0,85 årsverk innenfor andre næringer.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, opplevde Trøndelag også ringvirkninger fra aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner. I 2019 kunne 253 årsverk i ulike næringer i Trøndelag knyttes til bergverksnæringens aktivitet i regioner utenfor Midt-Norge.

Figur 8 viser en oversikt over direkte og indirekte sysselsettingsvirkninger. De indirekte sysselsettingsvirkningene er fordelt på næring. I Trøndelag kom de største sysselsettingsvirkningene innenfor transport og kommunikasjon, med 58 årsverk. 60 prosent var tilknyttet landtransport, mens 18 prosent var tilknyttet lagring og andre transporttjenester.

Bergverksnæringens etterspørsel sysselsatte 49 årsverk i industrien. 33 prosent av disse var tilknyttet reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr, i tillegg til at 16 prosent kom gjennom produksjon av maskiner og transportmidler

Ringvirkninger fra næringen bidro til 48 årsverk innenfor varehandel. Halvparten av de sysselsatte var innenfor detaljhandelen, og kom dermed i stor grad som en effekt av konsum fra bergverksnæringens sysselsatte. 37 prosent var innenfor engros- og agenturhandel.

Bergverksnæringens behov for finansiell og forretningsmessig tjenesteyting bidro til 45 årsverk. Disse fordelte seg med 16 årsverk innenfor utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester, og 13 årsverk innenfor vaktjenester og annen forretningsmessig tjenesteyting. Resterende

årsverk var spredt utover diverse finansiell og faglig tjenesteyting.

Videre sysselsatte bergverksnæringen 21 årsverk innenfor private tjenester, 13 årsverk innen overnatting og servering, og 12 årsverk innenfor offentlig tjenesteyting.

Figur 8 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Trøndelag, 2019 (PANDA/SSB)

3.2.2 Møre og Romsdal

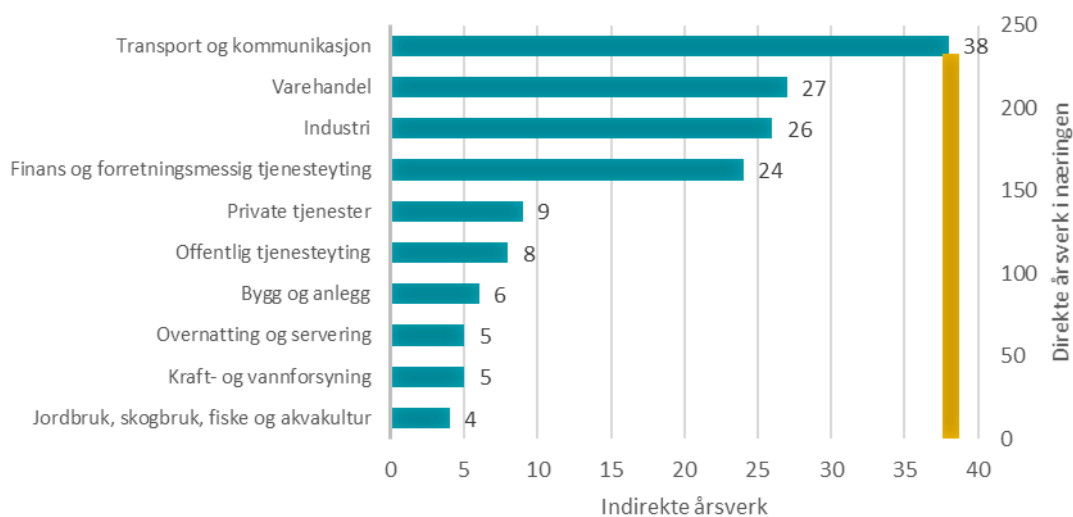
Bergverksnæringen i Møre og Romsdal sysselsatte 233 årsverk i 2019.

De største aktørene innenfor denne næringen i Møre og Romsdal er Sibelco Nordic Avd Åheim Utvinning, Visnes Kalk, Nettet Sand og Hanset

Sand. Ringvirkninger fra næringens aktivitet i fylket skapte 153 årsverk i andre næringer i fylket. Bergverksnæringen førte til sysselsettingsvirkninger på nær 0,7 årsverk per direkte årsverk.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke kunne 183 årsverk i ulike næringer i Møre og

Romsdal knyttes til aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner i Norge.

Figur 9 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Møre og Romsdal, 2019 (PANDA)

Figur 9 viser en oversikt over direkte og indirekte sysselsettingsvirkninger som følge av bergverksnæringen i Møre og Romsdal. Innenfor transport og kommunikasjon skapte bergverksnæringen ringvirkninger i form av 38 årsverk, hvorav 57 prosent var tilknyttet landtransport.

Varehandelen hadde 27 årsverk som kunne knyttes til etterspørsel fra bergverksnæringen. Over halvparten var sysselsatt i detaljhandelen.

Bergverksnæringens etterspørsel etter varer og tjenester fra industrien sysselsatte 26 årsverk. Hovedvekten av disse årsverkene kunne knyttes til næringens behov for maskiner, samt installasjon og reparasjon av disse.

Innenfor finans og forretningsmessig tjenesteyting var ringvirkningene fra bergverksnæringen på 24 årsverk, i hovedsak knyttet til utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester, samt vaktjenester og andre forretningstjenester.

3.3 Region Øst-Norge

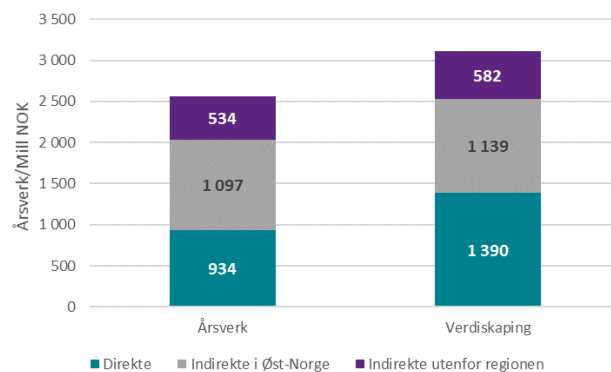
Region Øst-Norge omfatter fylkene Innlandet, Viken og Oslo. Oslo har en svært begrenset bergverksnæring med kun 49 årsverk. I region Øst-Norge var det totalt 934 direkte årsverk i 2019. Bergverksnæringens aktiviteter i denne regionen bidro til 1.097 indirekte årsverk. I 2019 utgjorde verdiskapingen i bergverksnæring om lag 1,4 milliarder kroner, samt 1.139 millioner kroner i verdiskaping i andre næringer i regionen. I tillegg til dette førte næringen til en indirekte verdiskaping på 582 millioner i andre regioner.

Aktiviteten fra bergverksnæringen i Øst-Norge førte også til sysselsettsingsvirkninger i andre regioner i landet. Dette skyldes blant annet næringens innkjøp av varer og tjenester som ikke dekkes av egen region. De største sysselsettsingsvirkningene utenfor Øst-Norge kom for Sør-Norge, med 328 årsverk. Deretter fulgte Midt-Norge med 128 og Nord-Norge med 78. Sammenligner vi Øst-Norge med de andre regionene ser vi at andelen ringvirkninger utover egen region er betydelig lavere. Årsaken er et mer bredt næringsliv i egen region som kan dekke de fleste behov. Regionen vil imidlertid ha behov for blant annet industrielle produkter som ikke produseres og/eller selges i av bedriftene i regionen.

3.3.1 Innlandet

Blant de største aktørene innenfor bergverksnæringen i Innlandet finner vi Gunnar Holt Grusforretning, Hamar Pukk og Grus, Åsland Pukk og Rudshøgda Pukkverk. Næringen sysselsatte 304 direkte årsverk. I tillegg til de direkte årsverkene bidro næringen med 415 indirekte årsverk i andre næringer.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, opplevde Innlandet også ringvirkninger fra aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner. I 2019 kunne 184 årsverk i ulike næringer i

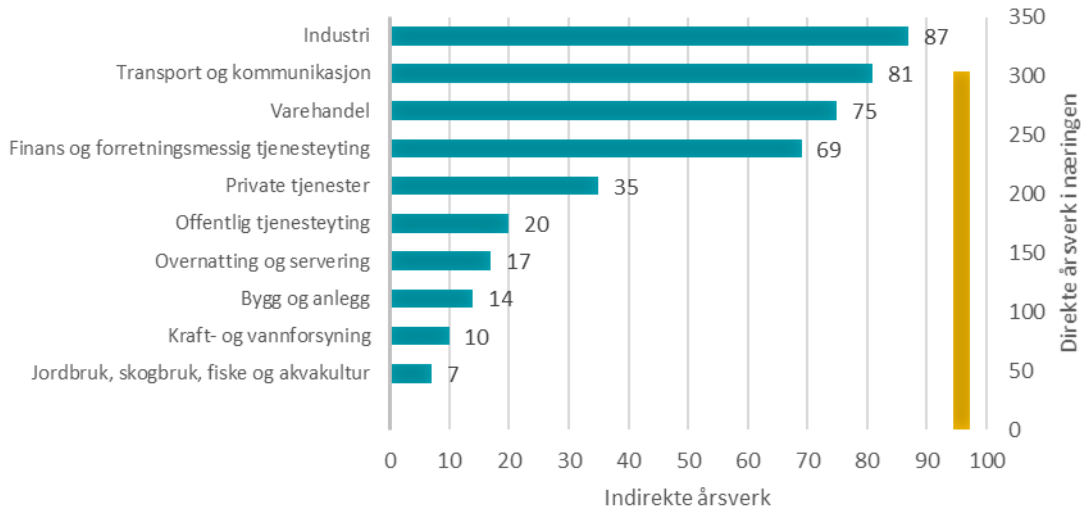

Figur 10 Samlet betydning av bergverksnæringen i Øst-Norge (SSB/PANDA)

Utenfor egen region er Øst-Norge den regionen hvor de ulike aktørene innenfor bergverksnæringen handler mest varer og tjenester fra. I 2019 bidro bergverksnæringen i de andre regionene til hele 1.418 indirekte årsverk i Øst-Norge, som tilsvarer en verdiskaping på 1.477 milliarder kroner. Som omtalt tidligere er det spesielt innenfor varehandel, transport & kommunikasjon, samt finans og forretningsmessige tjenester at disse årsverkene kom. Veldig mange av disse årsverkene kom i Oslo.

Innlandet knyttes til bergverksnæringens aktivitet i regioner utenfor Øst-Norge.

Figur 11 Direkte og indirekte årsverk av bergverksnæringen i Innlandet, 2019 (PANDA/SSB)

Syssettingsvirkningen fra bergverksnæringen var størst innen industrien med 87 årsverk.

Produksjon, samt reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr utgjorde 60 prosent av disse årsverkene.

Innenfor transport og kommunikasjon bidro bergverksnæringen med 81 årsverk. 76 prosent av disse årsverkene kom innenfor land- og transport.

Varehandelen hadde 75 årsverk i sysselsettingsvirkninger. Disse fordelte seg med 52 prosent i detaljhandelen som følge av de sysselsattes konsum, og 37 prosent knyttet til kjøp innen engros- og agenturhandel.

Næringens behov for finans- og forretnings-tjenester gav 69 årsverk. Av disse var 38 prosent innenfor vaktjenester og annen forretningsmessig tjenesteyting, og 29 prosent var knyttet til utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester.

Konsumet til de ansatte i bergverksnæringen ga 35 årsverk innen private tjenester. Disse årsverkene fordelte seg mellom diverse reparasjoner i hushold og private hjem, privatundervisning, helse og omsorgstjenester, og diverse fritidstilbud.

Betalte skatter og avgifter fra bergverksnæringen og de sysselsatte bidro til 20 årsverk innen offentlig tjenesteyting, fordelt med 60 prosent av

årsverkene innenfor kommunal tjenesteyting og 40 prosent innen statlig tjenesteyting.

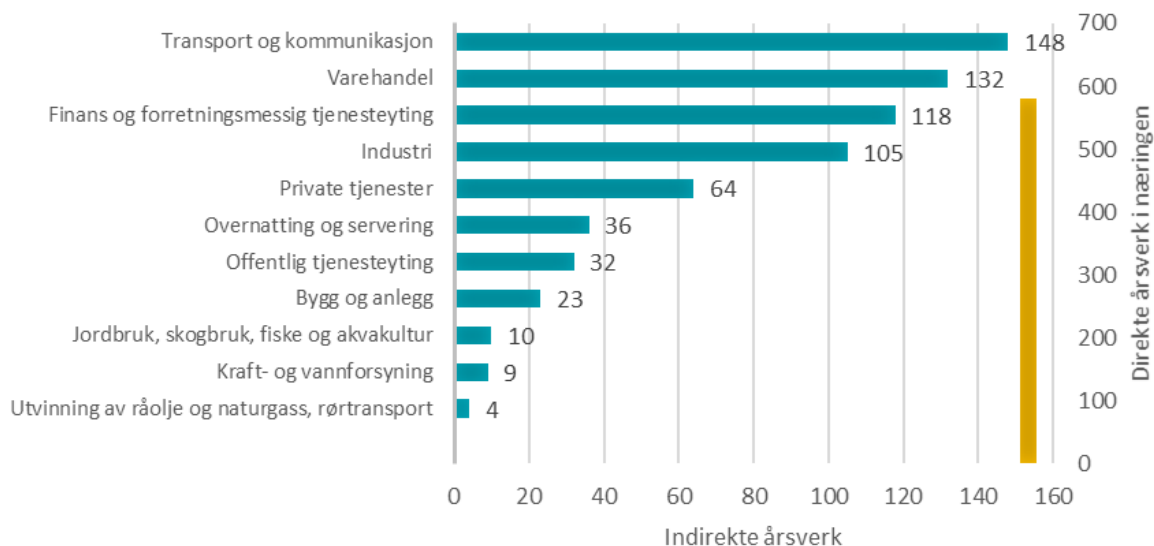
Resterende årsverk fordelte seg med 17 årsverk innen overnatting og servering, 14 årsverk i bygg og anlegg, 10 årsverk knyttet til kraft- og vannforsyning og 7 årsverk innen jordbruk, skogbruk, fiske og akvakultur.

3.3.2 Viken

I Viken finner vi flere av landets store bergverksbedrifter, slik som Franzefoss Pukk, Feiring Bruk, Oddvar Øygard, Skolt Pukkverk og Svelviksand.

Næringen sysselsatte 581 direkte årsverk, og bidro videre med 682 indirekte årsverk i andre næringer. Dette indikerer at hvert årsverk i bergverksnæringen i Viken bidro til i overkant av 1 årsverk i andre næringer.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke kunne hele 637 årsverk i ulike næringer i Viken knyttes til aktiviteten i bergverksnæringen i andre regioner i Norge.

Figur 12 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Viken, 2019 (SSB/PANDA)

Transport og kommunikasjon hadde størst sysselsettingsvirkning fra bergverksnæringen, med 148 årsverk. 59 prosent av årsverkene var innenfor landtransport, og 28 prosent var innen lagring og andre transporttjenester.

Gjennom sysselsettingsvirkninger bidro bergverksnæringen til 132 årsverk innen varehandelen. Godt over halvparten av disse var sysselsatt innen detaljhandelen som følge av de sysselsatte i bergverksnæringens konsum.

Finans og forretningsmessige tjenester hadde 118 årsverk som i 2019 kunne knyttes til bergverksnæringen. Om lag 70 prosent av disse årsverkene var tilknyttet utleievirksomhet, arbeidskrafttjenester og vaktjenester.

Bergverksnæringen har også stor betydning for industrien, med 105 indirekte årsverk. Flest sysselsatte var det innen reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr (30 prosent) og produksjon av maskiner (28 prosent).

Private tjenester hadde 64 årsverk gjennom private helsetjenester, diverse fritids- og kulturaktiviteter og reparasjoner i private husholdninger. Betalte skatter og avgifter førte til 32 årsverk innenfor offentlig tjenesteyting.

Bergverksnæringen ga indirekte ringvirkninger på 36 årsverk innen overnatting og servering, mens bygg og anlegg hadde 23 årsverk som kunne knyttes til bergverksnæringen. Innenfor jordbruk kunne 10 årsverk knyttes til næringen. Resterende næringer hadde sysselsettingsvirkninger fra bergverksnæringen på under 10 årsverk.

3.3.3 Oslo

I 2019 var det 49 årsverk tilknyttet bergverksnæringen i Oslo. Disse årsverkene er i hovedsak hos grus og pukkleverandører. Analysen viser at det kun er 12 indirekte årsverk i Oslo.

Til tross for at bergverksnæringen i Oslo er ubetydelig i omfang bidro likevel bergverksnæringen i andre regioner til betydelige ringvirkninger i Oslo i 2019. Det er registrert i overkant av 1000 indirekte årsverk i ulike næringer i Oslo som følge av bergverksnæringen i andre regioner i Norge, samt fra fylkene Viken og Innlandet. Fylkene Innlandet og Viken bidro til om lag 430 årsverk i Oslo.

3.4 Region Sør-Norge

Region Sør-Norge omfatter de fire fylkene Vestland, Vestfold og Telemark, Rogaland og Agder. Det er en betydelig bergverksregion, både målt i form av antall ansatte og verdiskaping. I 2019 var det 1.495 årsverk i bergverksnæringen i region Sør-Norge. I tillegg bidro denne næringen til ytterligere 1.587 årsverk i andre næringer i denne regionen.

Verdiskapingen forbundet med bergverksnæringens aktivitet i Sør-Norge var totalt 3,4 milliarder kroner i 2019, hvorav 2,65 milliarder er direkte verdiskaping. Verdiskapingen tilknyttet den indirekte aktiviteten er beregnet til å utgjøre 1,65 milliarder kroner i regionen. I tillegg til verdiskaping i egen region er det beregnet at aktiviteten til bergverksnæringen i Sør-Norge førte til en verdiskaping på 1 milliard kroner i andre regioner.

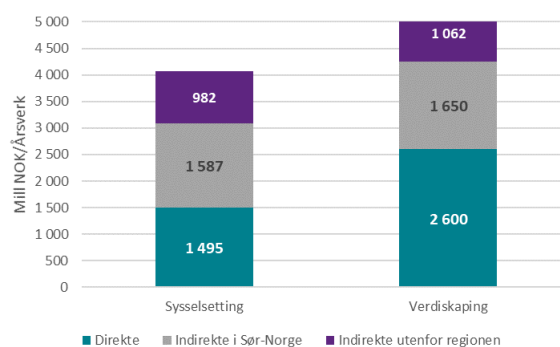
Aktiviteten til bergverksnæringen i Sør-Norge førte også til ringvirkninger i form av sysselsatte utenfor egen region. De største sysselsettingsvirkningene utenfor regionen opplevde region Øst-Norge, med 693 årsverk. I tillegg kunne man knytte 182 årsverk i Midt-Norge og 107 årsverk i Nord-Norge til bergverksnæringens aktivitet i region Sør-Norge. Figur 13 viser den samlede betydningen som bergverksnæringen i Sør-Norge hadde i 2019 for

3.4.1 Vestland

Bergverksnæringen i Vestland sysselsatte 337 årsverk i 2019, og skapte i tillegg ringvirkninger i form av 267 indirekte årsverk. De største aktørene i næringen i Vestland er Bremanger Quarry, Fana Stein & Gjenvinning, DC Halsvik Aggregates, Kvantum, DC Eikefet Aggregates. Bergverksnæringen i Vestland skapte dermed sysselsettingsvirkninger på i overkant av 0,8 per direkte årsverk i næringen.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, opplevde Vestland også ringvirkninger fra aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner. I 2019 kunne 310 årsverk i ulike næringer i Vestland knyttes til bergverksnæringens aktivitet i

sysselsetting og verdiskaping. Også region Sør-Norge bidrar til en lavere andel sysselsettingsvirkninger og verdiskaping utenfor egen region enn Midt-Norge og Nord-Norge.

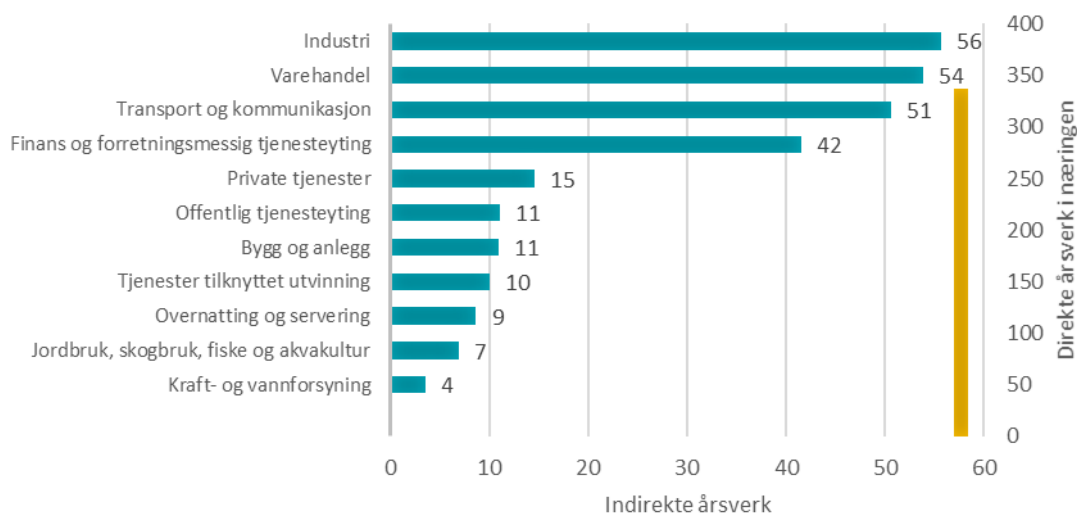

Figur 13 Samlet betydning av bergverksnæringen i Sør-Norge (SSB/PANDA)

Tilsvarende som i de andre regionene oppnår også Sør-Norge indirekte ringvirkninger når bergverksnæringen i andre regioner handler varer- og tjenester fra leverandører i Sør-Norge. I 2019 bidro bergverksnæringen i andre regioner med 858 årsverk i næringslivet i Sør-Norge, dette tilsvarte en verdiskaping på 860 millioner kroner.

regioner utenfor Sør-Norge. Figur 13 viser direkte og indirekte sysselsetting i Vestland fylke som følger av bergverksnæringens aktivitet i fylket i 2019, fordelt på næring.

Figur 14 Direkte og indirekte årsverk i bergverksindustrien i Vestland, 2019 (PANDA/SSB)

Bergverksnæringen ga ringvirkninger i form av 56 årsverk i industrien. 59 prosent av disse var tilknyttet produksjon, reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr. Øvrige årsverk var spredt ut over kjøp av varer og tjenester innenfor ulike produksjonsområder.

Varehandelen i Vestland hadde 54 indirekte årsverk som følge av bergverksnæringen. Disse fordelte seg med 48 prosent innenfor detaljhandelen og 45 prosent innenfor engros- og agenturhandel.

Innen transport og kommunikasjon var det 51 årsverk som kunne knyttes til bergverksnæringens aktivitet. 65 prosent var tilknyttet land- og transport, mens 17 prosent var tilknyttet lagring og

andre transporttjenester. Resterende årsverk var tilknyttet diverse kommunikasjons-virksomhet.

Næringens bruk av finansiell og forretningsmessig tjenesteyting bidro til 42 indirekte årsverk. Størst andel av disse befant seg innen vaktjenester (34 prosent), fulgt av utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester (24 prosent) og faglig, rådgivende og teknisk tjenesteyting (19 prosent).

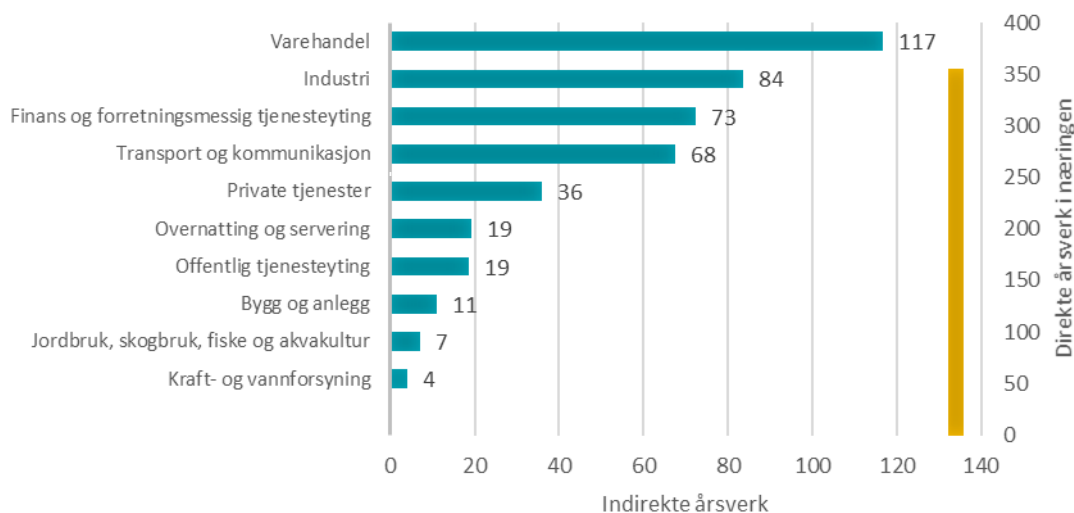
Videre kunne 15 årsverk innen private tjenester og 11 årsverk innen offentlig tjenesteyting knyttes til bergverksnæringen. Også innenfor bygg og anlegg ga bergverksnæringen ringvirkninger i form av 11 årsverk.

Resterende næringer hadde sysselsettingsvirkninger fra bergverksnæringen på 10 årsverk og under, og utgjorde samlet sett 29 årsverk.

3.4.2 Vestfold og Telemark

De største aktørene innenfor bergverksnæringen i Vestfold og Telemark er Lundhs, Larvik Granite, Norcem Kalkstenbrudd og Tønsberg Granit.

Næringen sysselsatte 355 årsverk, og skapte videre sysselsettingsvirkninger i form av 437 indirekte årsverk. I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, hadde man i Vestfold og Telemark også ringvirkninger i form av 1 årsverk som følge av aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner.

Figur 15 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Vestfold og Telemark, 2019 (PANDA/SSB)

Figur 14 viser de samlede sysselsettingsvirkninger som følge av bergverksnæringen i fylket i 2019. I Vestfold og Telemark var den største sysselsettingsvirkningen innen varehandelen, med 117 årsverk. Den største delen av årsverkene var i engros- og agenturhandelen (60 prosent), mens sysselsatte i detaljhandelen utgjorde 30 prosent.

Videre førte bergverksnæringens etterspørsel etter varer og tjenester fra industrien til sysselsettingsvirkninger i form av 84 årsverk. Nær halvparten av disse var knyttet til reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr. Ellers var sysselsettingen spredt ut på de fleste industrielle produksjonsområder.

3.4.3 Rogaland

Rogaland har en betydelig bergverksvirksomhet, med blant annet Europas største ilmenittprodusent, Titania, i Sokndal. Ved Hauge i Dalane, i Jelsa i Ryfylke, og i Hellvik ved Egersund er det betydelige steinbrudd med adskillig eksport. Store selskap er Norsk Stein, Titania Norstone og Rekefjord Stone.

Rogaland var fylket med størst omsetning av mineralske råstoffer og flest årsverk i 2019.

Næringens behov for finans- og forretningsmessige tjenester førte til 73 indirekte årsverk, hovedsakelig knyttet til vaktjenester (39 prosent) og utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester (30 prosent).

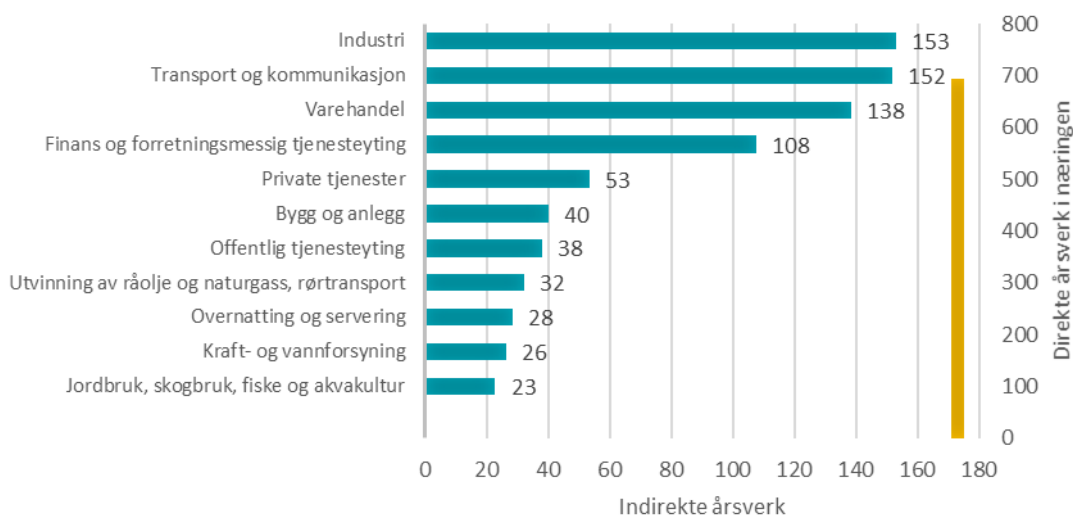
Innenfor transport og kommunikasjon var det 68 indirekte årsverk, hvor 57 prosent kom innenfor landtransport.

Konsum og skattebetaling fra bergverksnæringen førte til 36 årsverk innen private tjenester, og 19 årsverk innen offentlig tjenesteyting. Videre bidro næringen til 19 årsverk innen overnatting og servering og 11 innen bygg og anlegg. Resterende næringer hadde under 10 årsverk gjennom aktivitet fra bergverksnæringen.

Næringen hadde 693 direkte årsverk, og skapte i tillegg sysselsettingsvirkninger i form av 792 indirekte årsverk. Dette betyr at hvert direkte årsverk i bergverksnæringen i gjennomsnitt bidro til i overkant av 1 årsverk i andre næringer.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke kunne 230 årsverk i ulike næringer i Rogaland knyttes til aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner i Norge.

Figur 16 Direkte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Rogaland, 2019 (PANDA/SSB)

Figur 15 viser sysselsettingsvirkningene som følge av bergverksnæringen i Rogaland i 2019. Den største andelen indirekte årsverk kom innenfor industri, med 153 årsverk. De største sysselsettingsvirkningene i industrien kom innenfor

reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr (22 prosent), produksjon av maskiner og transportmidler (18 prosent) og produksjon av mineralske produkter (15 prosent).

Videre første næringens aktivitet til 152 indirekte årsverk innen transport kommunikasjon. 63 prosent av disse var tilknyttet landtransport.

Bergverksnæringen hadde en sysselsettingsvirkning på varehandelen på 138 årsverk. Hele 76 prosent av disse var innenfor detaljhandelen.

Bergverksnæringens etterspørsel etter finans- og forretningstjenester bidro til 108 indirekte årsverk. Disse fordelte seg i hovedsak på vaktjenester (29 prosent), utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester (28 prosent), og faglig, rådgivende og teknisk tjenesteyting (23 prosent).

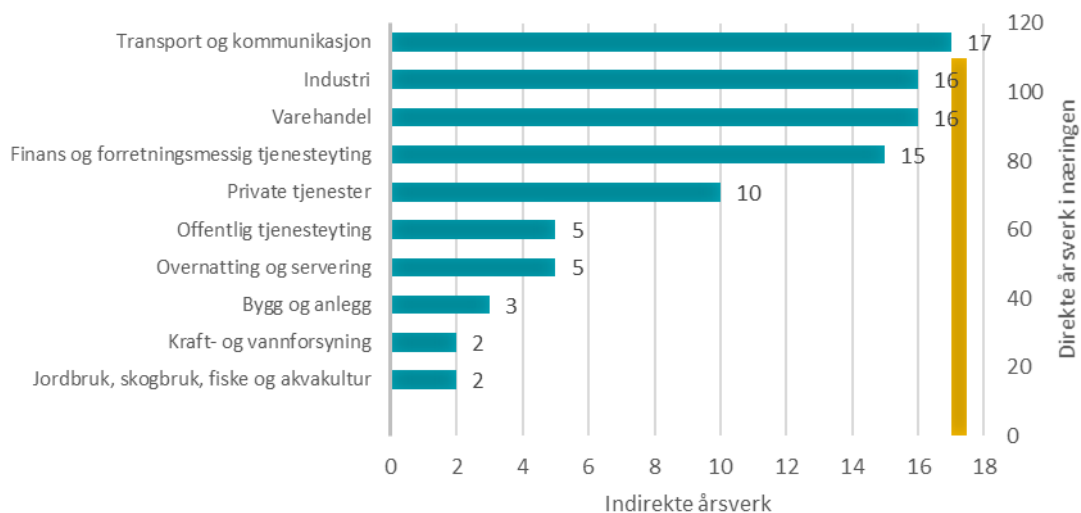
Litt lavere, men fortsatt av betydning, var sysselsettingsvirkningene på 53 årsverk innen private tjenester som helsetjenester og diverse fritidstilbud, 40 årsverk innen bygg og anlegg, og 38 årsverk innen offentlig tjenesteyting som følge av betalte skatter og avgifter.

Videre førte bergverksnæringen i Rogaland til 32 årsverk innen utvinning av råolje og naturgass, 28 årsverk innen overnatting og servering, 24 årsverk innen kraft- og vannforsyning, samt 23 årsverk innenfor jordbruk og fiske.

3.4.4 Agder

De største aktørene i bergverksnæringen i Agder er TT Pukk, Aust Agder Jernmalmgruber, Vegarheim Pukkverk og entreprenør, samt Reddal Sand. Næringen sysselsatte 110 årsverk, og bidro til indirekte sysselsettingsvirkninger i form av 91 årsverk.

I tillegg til ringvirkningene fra aktivitet i eget fylke, hadde man i Agder også ringvirkninger i form av 140 årsverk som følge av aktiviteten til bergverksnæringen i andre regioner.

Figur 17 Indirekte og indirekte årsverk i bergverksnæringen i Agder, 2019 (PANDA/SSB)

Agder var fylket med lavest sysselsettingsvirkninger fra bergverksnæringen, med unntak av Oslo som ikke hadde sysselsettingsvirkninger av betydning. Med tanke på at fylket også hadde en relativt liten mineralnæring med hensyn på omsetning og direkte årsverk er dette naturlig.

De største sysselsettingsvirkningene kom innenfor transport og kommunikasjon, med 17 årsverk. Av disse var om lag 70 prosent innenfor landtransport. De resterende årsverkene fordelte seg på andre transport- og lagringstjenester og kommunikasjonstjenester.

Bergverksnæringen bidro til 16 årsverk innenfor industrien, med flest årsverk knyttet til produksjon, reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr.

Varehandelen i Agder hadde 16 årsverk som i 2019 kunne knyttes til etterspørsel fra bergverksnæringen. 54 prosent av disse kom innenfor detaljhandelen som følge av de sysselsatte i bergverksnæringens konsum.

Bergverksnæringens bruk av finans- og forretningstjenester ga grunnlag for 15 årsverk, hvor 38 prosent kom gjennom bruk av vaktjenester og 28 prosent var knyttet til bruk av utleievirksomhet og arbeidskrafttjenester.

Sysselsettingsvirkningene utgjorde 10 årsverk for private tjenester som helsetjenester og diverse fritidstilbud. Resterende næringer hadde sysselsettingsvirkninger som utgjorde 5 årsverk eller mindre.